

Første Afsnit.

Universitetets og den polytekniske Lærestalts Forhold som Lærestalter.

I.

Universitetet.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Bestyrelsen.

1. Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I Henhold til Forhandlinger, som i sin Tid vare blevne førte om Ansættelsen i det lægevidenskabelige Fakultet af den nu værende Professor physiologiae, Professor Panum, stillede Ministeriet under Behandlingen i Folketinget af Finanslovdkastet for 1864—65 et Ændringsforslag til dette, der gik ud paa, at der af Universitetets Midler maatte bevilges 21,915 Rd. 29 Sk. til Opførelsen af en ny Bygning til et fysiologisk Laboratorium paa det forrige kirurgiske Akademis Grund. Da der ikke var givet Konsistorium Lejlighed til at udtale sig herom, og da en saadan Forbigaaelse ikke syntes at kunne bringes i Overensstemmelse med det kongelige Tilsagn i Resol. 22. Decbr. 1837, at der ingen Sinde, uden at Konsistoriums Betænkning først er bleven indhentet, skal vorde foretaget nogen væsentlig Forandring med Hensyn til Substansen af Universitetets Formue*), henledede Konsistorium i Skrivelse af 22. Marts 1864 Ministeriets Opmærksomhed paa dette Forhold, under Paakaldelse af det foran nævnte kongelige Tilsagn. Det bemærkede yderligere, at den nævnte Sag saa meget mere egnede sig til at forelægges Konsistorium til Betænkning, som den Udgift, hvorom der her var Spørgsmaal, ikke blot i sig var betydelig, men derhos vilde drage en aarlig, stedse stigende Udgift efter sig, ligesom det ogsaa kunde have fortjent at komme under Overvejelse, om det ikke oversteg Universitetets Kræfter for de enkelte naturvidenskabelige Fag at tilvejebringe saadanne Apparater, som, hvert for sig, i enhver Henseende skulde være mønsterværdige og svarende til Videnskabens strængeste Fordringer. Den forlangte Bevilling blev imidlertid nægtet; men da de ved Sagens

*) Selmers Aarboeg 1837 S. 124.

Behandling faldne Udtalelser gave Føje til at vente, at Forslaget, naar Planen for Laboratoriet blev underkastet en Indskrænkning, vilde kunne gjenoptages ved Finanslovudkastet for 1865—66, med Udsigt til at vinde Rigsdagens Billigelse, begjærede Ministeriet under 4. Maj s. A. Konsistoriums Erklæring over Sagen, idet det bemærkede, at det under Sagens første Forhandling var blevet overset at indhente Konsistoriums Erklæring, og at Ministeriet med Hensyn hertil ikke kunde andet end betragte det som et Held, at Standsningen af dens Fremme havde givet samme Midlet i Hænde til at se denne Mangel afhjulpet inden den endelige Afgjørelse. Om Udviklingen af selve Sagen vil det fornødne blive meddelt under Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

— I oven nævnte Skrivelse af 22. Marts 1864 udbad Konsistorium sig tillige, med den Bemærkning, at det uden nogen derom modtaget Meddelelse, ad anden Vej havde erfaret, at der skulde være givet Dr. med. Reisz en Ansættelse ved Universitetet, Oplysning om, hvilket Hverv der i saa Henseende var overdraget denne, og under hvilke Vilkaar hans Ansættelse havde fundet Sted, da det syntes at ligge i Sagens Natur, at Konsistorium, i Følge sin hele Stilling til Universitetets Anliggender, officielt og paalidelig burde vide, hvilke Mænd en offentlig Virksomhed ved Universitetet er tildelt, samt i hvilket Omfang og paa hvilke Betingelser denne er dem overdraget.

— Da der oftere til Konsistorium indkom Forespørgsler fra Kjøbenhavns Magistrat om, naar Doktorgraden var blevet konfereret vedkommende Doktorer, paalagde Konsistorium ved Skrivelse af 3. Sept. 1864 samtlige Fakulteter at gjøre Indberetning til Konsistorium om, naar Doktorgraden var blevet konfereret nogen, og efter Ministeriets Begjæring blev det under 12 Jan. 1866 ligeledes paalagt Fakulteterne uopholdelig at gjøre Indberetning til Ministeriet om den Dato, under hvilken en Doktorgrad blev konfereret, eftersom Generaldirektoratet for Skattevæsenet med Hensyn til Beregningen af Rangskatten for Doktorer havde begjært sig Underretning herom meddelt.

— I Anledning af et indtruffet Tilfælde, og for at undgaa den Mislighed, at navnlig nogen til Privatdocentur berettiget Person uden videre gjorde Opslag og andre Bekjendtgørelser angaaende Forelæsninger af saadant Indhold, at man muligvis kunde finde Grund til at betyde ham, at de ikke egnede sig til at holdes paa Universitetet, paalagde Konsistorium ved Skrivelse af 13. Decbr. 1869 Dekanerne i de forskjellige Fakulteter ved Modtagelsen af Anmeldelser til Lektionskataloget saa vidt muligt at virke hen til, at Docenterne ikke holdt deres Anmeldelser i en saa ubestemt Almindelighed, at det aldeles ikke kunde ses, hvad den tilsigtede Forelæsning skulde dreje sig om, f. Ex. ved blot at bekjendtgjøre, at man agtede at holde Forelæsninger over Æmner, henhørende til en eller anden Literatur eller desl. Skulde den paagjældende Docent erklære sig ude af Stand til, allerede paa den Tid, Lektionskataloget udgives, at give sin Anmeldelse en bestemt Form, vilde der være Grund til at tilkjendegive ham, at han da i Henhold til Plakat af 25. Juli 1821 § 2 var pligtig til at gjøre Anmeldelse til Konsistorium, før end han begyndte sin Forelæsning, ved hvilken Lejlighed han da skulde opgive, hvormed Forelæsningen skulde dreje sig.

— Ved Skrivelse af 23. Maj 1864 har Ministeriet efter dertil givet Anledning meddelt Konsistorium, at alle Andragender til Ministeriet fra Universitetets Pedeller skulle indsendes gennem disse Bestillingsmænds nærmeste foresatte.

— Cand. phil. N. N. indgav til Ministeriet et Andragende om Tilladelse til at disputere for den filosofiske Doktorgrad uden forud at have bestaaet nogen Magisterkonferens. Ved Skrivelse af 21. Apr. 1870 anmodede Ministeriet Konsistorium om at foranstalte Ansøgeren Andragendet tilbagesendt med den Tilkjendegivelse, at dette baade overhovedet var affattet i en for en Promovendus saa usømmelig og respektstridig Tone, og i Særdeleshed indeholdt saa upassende Udtalelser, saa vel om Prøvningskomiteen ved den Magisterkonferens, han i sin Tid havde forsøgt at underkaste sig, og da navnlig om et af dennes Medlemmer, som om selve Magisterkonferensen som Prøve, at det ikke egnede sig til af Ministeriet at blive foranlediget underkastet nogen nærmere Overvejelse af vedkommende Avtoriteter ved Universitetet. Ved under 4. Maj næst efter at meddele Andrageren Indholdet af denne Skrivelse tilføjede Konsistorium, at hans ved Magisterkonferensens Afholdelse og i Anledning af samme udviste Forhold indeholdt et saadant Brud paa den akademiske Disciplin, at Konsistorium, dersom der fra Prøvningskomiteen var indkommet Klage over ham, vilde have haft al Anledning til at bringe den Straffemyndighed til Anvendelse mod ham, som ved Univ. Fund. af 7. Maj 1788 Kap. II. § 7 var lagt i Konsistoriums Hænder. Som Sagen forelaa, vilde Konsistorium imidlertid lade det bero ved den ham gennem Ministeriets Afvisning af hans Andragende givne Tilrettevisning, idet Konsistorium holdt sig overbevist om, at en Adfærd, som den af ham udviste, mødte en saa almindelig Misbilligelse blandt de studerende ved Universitetet, at det givne Exempel ikke vilde finde Efterlignelse af andre.

— Ved Kriminal- og Politirettens Dom af 13. Sept. 1864 blev Student ved Kjøbenhavns Universitet Frederik Emil Larsen, dimitteret 1858 fra Borgerdydsskolen paa Christianshavn, for Tyveri anset med Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 3×5 Dage. Da han akkviescerede ved den afsagte Dom, blev han ved Konsistoriums Beslutning af 19. Okt. s. A. relegeret in perpetuum fra Kjøbenhavns Universitet. Relegationen indførtes i Relegationsprotokollen, og det paalagdes Rektor at lade gjøre Opslag om den paa en dertil egnet Plads i Universitetets Vestibule.

— Ved samme Rets Dom af 10. Nov. 1866 blev Student Lauritz Eiler Gunnensen, der i Aaret 1857 blev immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet, for begaaede Tyverier anset med Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 6×5 Dage. Da han akkviescerede ved denne Dom, blev han ved Konsistoriums Beslutning af 1. Dec. s. A. relegeret in perpetuum fra Universitetet, og der blev dernæst forholdt paa samme Maade som i det foran nævnte Tilfælde.

— En Arrestant, som i 1843 var dimitteret som Student, blev ved Kriminal- og Politirettens Dom af 14. Dec. 1867 anset efter Straffelovens §§ 228, 268, jfr. §§ 275 og 270 med 2 Aars Forbedringshusarbejde. Men da det af meddelte Oplysninger fremgik, at den paagjældende ingen Sinde, eller i alt Fald ikke i mange Aar, havde studeret ved Universitetet, idet han meget kort, efter at han blev Student, havde afbrudt al Forbindelse med dette, og var gaaet over i andre borgerlige Livsstillinger, navnlig Handelsfaget, fandtes der ingen Grund til at behandle ham som studerende ved Universitetet ved at relegere ham.

— Ved til Ministeriet at indsende de sædvanlige Indberetninger om Forelæsningernes Begyndelse for Efteraarshalvaaret 1865, havde den da værende Dekan

nus for det filosofiske Fakultet bemærket, at han indsendte disse Indberetninger „med Hensyn til den af en nu afgaaet Minister gjorte, endnu ikke formelt frafaldne Begjæring, at der ved denne Højskole, ved Siden af de almindelige Universitetsindberetninger, der ogsaa give Oplysning angaaende Forelæsningsstunden, desuden ved Semestrenes Indtræden ogsaa særskilt skulde gjøres andre Rapporter angaaende Forelæsnningernes Begyndelse“. I denne Anledning anmodede Ministeriet under 19. Sept. 1865 Konsistorium om, dels at gjøre den paagjældende Dekanus opmærksom paa, at enhver ved en særlig Skrivelse fra Ministeriet givet Bestemmelse selvfølgelig, uanset indtraadt Ministerskifte, bliver uforandret gjældende, indtil den udtrykkelig af Ministeriet tilbagekaldes, og dels, hvad Motiverne til den i hans Skrivelse omtalte Foranstaltning angik, at henvise ham til Indholdet af Ministeriets Skrivelse til Konsistorium af 16. Maj 1860*). Herom satte Konsistorium derefter Dekanus i Kundskab.

— Ved en henimod Udgangen af Finansaaret 1867—68 foretaget foreløbig Opgjørelse af Konsistoriums Normalsum viste det sig, at den bevilgede Sum ikke vilde være tilstrækkelig til at dække de Udgifter, som endnu skulde anvises paa denne Konto, hvilket navnlig var foranlediget dels ved, at et ualmindelig stort Beløb var medgaaet til Trykning af Programmet til Reformationsfesten, der havde været af større Omfang end sædvanlig, dels ved, at Kontoen havde udredet Bekostningen ved en Mindetavle, der var blevet anbragt paa den af H. C. Ørsted i sin Tid beboede Professorgaard. Til at dække de tilbage staaende Udgifter vilde der behøves c. 200 Rd., og Konsistorium androg derfor under 28. Marts 1868 paa, at det Beløb, hvormed Kontoen maatte blive overskredet, maatte afholdes af Universitetets Konto til ekstraordinære Udgifter. Under 5. Maj næst efter resolve-rede Ministeriet imidlertid, at kun det til Mindetavlen medgaaede Beløb 45 Rd. maatte overføres til denne Konto, medens Resten skulde blive staaende som en Overskridelse.

— Ved Skrivelse af 29. Dec. 1870 meddelte Ministeriet Konsistorium, at der var forbeholdt samme et Friexemplar af Lovtidenden og Ministerialtidenden, og at dette Exemplar blev at betragte som henhørende til vedkommende Arkiv, sammen med hvilket det i Tiden blev at aflevere.

2. Beretning om Universitetets Organisation m. m.

Gjennem Udenrigsministeriet modtog Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 28. Mai 1867 en Fortegnelse over en Del Spørgsmaal, som det franske Undervisningsministerium ønskede besvarede angaaende Kjøbenhavns Universitets Organisation m. m., og der blev da, efter Konsistoriums Opfordring, af Konferensraad Madvig udarbejdet en mere samlet Fremstilling, som indsendtes til Ministeriet i fransk Oversættelse den 18. Febr. 1869. Den meddeles her uddragsvis, da den endnu turde have Interesse, trods ikke faa, til Dels indgribende Forandringer i Lovgivningen og faktiske Forhold. Ved Noter under Texten ere i det følgende de senere Lovgivningsforandringer angivne**).

*) Lindes Medd. 1857—63 S. 185.

**) Den i Texten trykte Fremstilling lagdes til Grund for en Meddelelse, der i Februar 1874 gjordes til Mr. Sheldon i Manchester i Anledning af en Forespørgsel, der dog ikke omfattede alle de Punkter, hvormed det franske Undervisningsmini-

I.

1. Universitetet i Kjøbenhavn, der er Statsanstalt, er underlagt Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet; men et Konsistorium (Senat), bestaaende af de 2 ældste Professorer af hvert Fakultet (3 af det filosofiske), og af 5, af samtlige Professorer frit valgte Medlemmer, har dels Afgjørelsen af indre og Ordens-Anliggender, dels afgiver det Erklæringer og Betænkninger til Ministeriet. Det udøver ogsaa en vis Kontrol med Universitetets Formues Bestyrelse. I Spidsen for Konsistoriet og Lærerpersonalet staar Rektor, der vælges for et Aar af samtlige Universitetslærere mellem Konsistoriums Medlemmer.

Universitetet besidder en betydelig Formue i Afgifter af Jordegods og i Kapitaler; dets aarlige Indtægt heraf og af enkelte andre Kilder beløbe sig til over 150,000 Rd.; dets Udgifter bestemmes ved den aarlige Finanslov for Staten.

Betydelige Midler ere dels af Staten, dels af private skjænkede til Stipendier for uformuende studerende, hvilke Stipendier efter bestemte Regler for hver Stiftelse bortgives af Konsistorium, eller af andre Bestyrelser, sammensatte af Professorer. Samtlige Understøttelser, der af disse Kilder ydes de studerende og unge Videnskabsmænd, der, efter at have fuldendt deres Kursus, fortsætte deres Studier, idet de bevare en Forbindelse med Universitetet, udgjøre mere end 30,000 Rd. aarlig, foruden de neden for under Nr. 6 nævnte Friboliger.

2. Universitetet bestaar af 5 Fakulteter, det theologiske (protestantisk-luthersk), det rets- og statsvidenskabelige, det lægevidenskabelige, det filosofiske (omfattende de filosofiske, historiske og filologiske Videnskaber) og det matematisk-naturvidenskabelige. Det giver Undervisning og examinerer de studerende, der i hvert Fakultet have tilendebragt deres Studier, og som ved disse Examina enten blive kvalificerede til af Regeringen at ansættes i kirkelige Embeder, i Magistraturen eller andre Grene af Statstjenesten — deriblandt ogsaa den højere Undervisning — eller til at udøve Lægekunsten eller Sagførerpraxis.

I en vis Forbindelse med Universitetet, til Dels ved fælles, til Dels ved særegne Professorer, staar den polytekniske Lærestanstalt for Mathematik og Naturvidenskab i teknisk Retning*) og Lærekurset for Farmaceuter.

3. Lærerpersonalet bestaar af: a) normerede Professorer: i det theologiske Fakultet 5, i det rets- og statsvidenskabelige 8, i det lægevidenskabelige 8, i det filosofiske 11 og i det matematisk-naturvidenskabelige 7; b) Lektorer og Docenter: 2 i det lægevidenskabelige Fakultet og 3 i det filosofiske Fakultet for Fransk, Tysk, Engelsk**); c) ekstraordinære Docenter (ofte med Titel af Professorer), dels ansatte paa Livstid, dels for et vist Antal Aar; d) Privatdocenter, der holde Forelæsninger uden Løn. Nogle af de ekstraordinære Docentpladser kunne betragtes som varige, f. Ex. i specielle Dele

sterium havde begjæret Oplysning. Adskillige Punkter, som findes i den oven staaende Fremstilling, bleve derfor her ganske forbigaaede; i andre Punkter foretoges de ved den forandrede Lovgivning nødvendiggjorte Rettelser.

*) Se Lønningslov for Kirke- og Undervisningsministeriet 25. Marts 1871 § 3.

***) Nu ogsaa en Lektor i Kemi, se Lønningslov 25. Marts 1871 § 3.

af Zoologi o. s. v.*). Omvendt have enkelte Pladser, navnlig i det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, i længere Tid været ubesatte.

De theologiske og juridiske Professorer udnævnes ikke for specielle Fag, men fordele indbyrdes Forelæsningerne mellem sig; i det lægevidenskabelige Fakultet er der Læreposter i Fysiologi, normal Anatomi, pathologisk Anatomi og almindelig Pathologi, speciel Pathologi og Therapi, Kirurgi, kirurgiske Operationer, medicinsk og kirurgisk Klinik, Akkouchement og Børnesygdomme, Farmakologi samt Retslægevidenskab og offentlig Hygiejne**); det filosofiske Fakultet har Læreposter i Filosofi (2), Æsthetik. Historie (3), klassisk Filologi (2), orientalsk Filologi (2, for semitiske og for indiske Sprog) og nordisk Filologi; det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet i Fysik, Kemi, Zoologi, Botanik, Mineralogi, Matematik og Astronomi.

4. De normerede Professorer og Lektorer og de ekstraordinære Docenter (alle lønede Lærere) udnævnes af Kongen, efter Indstilling af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, ofte efter afholdt Konkurrence, bedømt af en dertil udnævnt Komite. Almindelige Forskrifter om Kvalifikationen for at blive Professor ere ikke givne ved Lov***).

For at optræde som Privatdocent kræves, at vedkommende har erhvervet en Grad i det Fakultet, i hvilket han vil optræde.

5. Enhver Professor er forpligtet til i hvert Semester at holde en Forelæsning over en Hoveddel af sin Videnskab gratis (publice); i øvrigt kan han tage et Honorar (4 Rd. for hver Tilhører), dog kun af dem, der ikke bevise at være uformuende, men i Virkeligheden holdes nu de allerfleste Forelæsninger gratis. Kun for skriftlige Øvelser tages stundom i det theologiske og juridiske Fakultet et højere Honorar (indtil 10 Rd.). Indtægten af Honorarer er derfor kun for nogle faa Professorer (i det theologiske og det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og et Par i det filosofiske) af nogen Betydning, og sely for disse meget underordnet†). Ved Examen erlægges af den, der indtegnes dertil, et Gebyr — ved de forberedende Examina 1 à 2 Rd., ved Embedsexamina sædvanlig 8 Rd. —, hvilket tilfalder Universitetets Kasse eller underordnede Betjente (Pedellerne), kun i enkelte Tilfælde og for en meget ringe Del Dekanus i vedkommende Fakultet. Af Gebyret ved Studenters Immatrikulation (11 Rd.) og for Vidnesbyrd om fuldstændig tilendebragt akademisk Kursus (12 Rd.) tilfalder en ringere Del Rektor og Dekanerne. Ved Promotioner have Rektor, Dekanus i Fakultetet og de Professorer, der bedømme Afhandlingen, en Indtægt tilsammen ved en Doktorpromotion 70 Rd. Men Promotioner forefalde uden for det lægevidenskabelige Fakultet meget sjælden (se neden for III. Nr. 1), og Professorernes Indtægter af akademiske Sportler ere derfor ubetydelige; kun for Rektor beløbe de sig til c. 500 à 600 Rd. aarlig.
6. Professorerne og Lektorerne lønnes af Universitetets Revenuér med en fast Løn, der stiger med Tjenestear fra 1500 Rd. (for Lektorer og normerede Do-

*) Se Lønningslov 25. Marts 1871 § 7 i f.

***) Se Univ. Aarb. 1873—75, S. 162—63.

****) Se Lønningslov 25. Marts 1871 § 5.

†) Om Forelæsningshonorarerne, se nu Lønningslov 25. Marts 1871 § 4.

center 1100 Rd.) til 2900 Rd. med et efter Sædpriser beregnet Tillæg, der i Gjennemsnit kan anslaaes til 100 Rd. Samtlige normerede Professorers og Lektorers faste Lønninger beregnedes i Finansloven for 1868—69 til c. 98,000 Rd. Derhos have nogle Professorer (i Fødselsvidenskab, Anatomi, Fysiologi, Kemi, Astronomi, Zoologi, Mineralogi og Botanik) Embedsboliger, og 8 andre oppebære en Husleje af 400 Rd., ligesom nogle oppebære mindre Godtgørelser (100—300 Rd.) for visse Forretninger, forbundne med Universitetets Administration. Enkelte have Embeder uden for Universitetet, f. Ex. som Hospitalslæger.

De extraordinære Docenter oppebære forskjellig Løn (fra 600 Rd. til 1500 Rd.). Hertil anvendtes i samme Finansaar omtrent 10000 Rd.

Særskilt lønnes de ved Universitetets Samlinger (Biblioteker, Museer o. s. v.) ansatte Embedsmænd, for saa vidt de ikke ere Professorer.*)

7. Forelæsningerne holdes i 2 Semestre, det ene fra 1. Febr. til 9. Juni, det andet fra 23. Aug. til 22. Decbr. Fra 7. til 31. Jan. og fra 10. Juni til 9. Juli holdes Examina; i et enkelt Fakultet medtage de stundom noget længere Tid. Fra 23. Decbr. til 6. Jan. og fra 10. Juli til 22. Aug. er der Ferie.
8. Der holdes en Examen af lettere Art i Retskyndighed for saadanne, der ikke ere immatrikulerede ved Universitetet**). Denne Examen giver ikke Adgang til at blive Dommer eller Sagfører ved Overretterne. Apotheker kunne kun bestyres af Farmaceuter, der uden at behøve at være immatrikulerede ved Universitetet have underkastet sig en Examen, som afholdes af Universitetets Lærere og Apothekere***). Ingen Apotheker kan udøve Lægepraxis. Adgang til Praxis som Tandlæge gives efter en særskilt Prøve†).
9. Universitetet har, foruden Universitetsbygningen med Avditorier, et Bibliothek (c. 150,000 à 200,000 Bind, Manuskripter), et kemisk Laboratorium (foruden et andet ved den polytekniske Anstalt), et fysiologisk Laboratorium, en botanisk Have, et zoologisk og et mineralogisk Museum, et astronomisk Observatorium. Kliniske Øvelser for de medicinske studerende holdes i Kjøbenhavns 2 største Hospitaler; ved det ene er sædvanlig 2 Universitetslærere ansatte, den ene som Overlæge, den anden som Overkirurg††). En obstetricisk Klinik er indrettet i Kjøbenhavns Fødselsstiftelse, ved hvilken en Universitetslærer er Overakkouchør. Omtrent 50 aarlige Dissektioner foretages, Kadavere erholdes fra Hospitalerne, især det større Kommunehospital, og af Selvmordere.

*) Om Lønningerne se nu L. 25. Marts 1871 I. og II.

***) Se Adg. 30. Juni 1871 (med Hensyn til Forhandlingerne om denne, se disse Meddelelser i det følgende), Bekj. 16. Novbr. s. A., L. 8. Jan. 1872, se Univ. Aarb. 1871—73 S. 50 ff.

****) Se Univ. Aarb. 1871—73 S. 84.

†) Kgl. Resol. 19. Febr. 1873 og Univ. Aarb. 1871—73, S. 85 ff.

††) Se kgl. Resol. 22. Jan. 1873 samt om nye Foranstaltninger til ordnet Samvirken mellem Universitetet og Hospitalerne i det hele, Univ. Aarb. 1873—75 S. 33 ff.

II.

1. *) For at blive immatrikuleret ved Universitetet maa man enten ved de kongelige Skoler og enkelte med dem lige stillede private, naar man har faaet sin Undervisning der, eller ved Universitetet selv underkaste sig en Immatrikulationsexamen, der omfatter Prøve i Modersmaalet, Latin, Græsk, Historie, Mathematik, Naturlære; forud for denne maa man have bestaaet en Prøve i Religion, Fransk, Tysk, Geografi, Naturhistorie. Før end man kan stedes til en af de specielle Examina i Fakulteterne, maa man have underkastet sig en Prøve i Filosofi, efter i to Semestre at have hørt de indledende Foredrag derover**). For de medicinske studerende er der foreskrevet en særskilt Forberedelsesexamen i Zoologi, Botanik, Fysik og Kemi***).
2. Studenten har for at tilendebringe sit Kursus og aflægge den afsluttende Examen kun at betale det oven for under I. Nr. 5 nævnte Immatrikulationsgebyr og Examensgebyr samt enkelte Forelæsningshonorarer; men disse Honorarer eftergives, som sagt, alle, der godtgjøre at være uformuende †). De, der tage akademiske Grader (se neden for III. Nr. 1), betale, foruden Trykningen af deres Afhandling, ved Doktorgraden 80 Rd., ved Licentiatgraden 20 Rd.

Mange af de studerende i det theologiske og juridiske Fakultet, ligesom de medicinske studerende i visse Fag, benytte, sædvanlig flere i Forening, en privat Vejledning af ældre Kandidater (Manuduktører), for hvilken de betale et Vederlag efter Overenskomst og Vedtægt.

At opgive, hvad en Student i Middeltal aarlig forbruger, er, da Studenterne bo i Byen, og ikke faa, der høre hjemme i Kjøbenhavn, hos deres Familier, og deres Vilkaar ere høist forskellige, meget vanskeligt. For dem, som bo hos fremmede, og i Henseende til Formue høre til Middelklassen, turde Udgiften kunne anslaaes til 350 à 400 Rd. Foruden Understøttelser af Stipendier (se oven for I. Nr. 1) søge mange Erhverv ved at undervise i Skoler og privat, hvorved deres egne Studier forlænges. Enkelte afbryde midlertidig deres Studier for at være Huslærere i Provinserne

3. Det erlagte Examensgebyr gives ikke tilbage.
4. Ved den store Frihed i Studierne (se Nr. 5), og da mange af de under Nr. 3 angivne Grunde bruge længere Tid, end der anses for regelmæssig til at tilendebringe deres Kursus, er det vanskeligt med Nøjagtighed at angive Studietidens Længde. Mere oplysende er en Opgivelse af Antallet af de i 5 Aar immatrikulerede Studenter (1863 — 217, 1864 — 216, 1865 — 219, 1866 — 215, 1867 — 211) og af dem, der i disse Aar have tilendebragt de forskellige Examina. Den theologiske Embedsexamen absolveredes i 1863 af 33, i 1864 af 40, i 1865 af 30, i 1866 af 33, i 1867 af 23, den juridiske i 1863 af 59, i 1864 af 44, i 1865 af 36, i 1866 af 34, i 1867 af 44; den statsvidenskabelige i 1863 af 2, i 1864 af 5, i 1865 af 4, i 1866

*) Om Adgangsexamina s. nu L. 1. Apr. 1871 med senere dertil hørende Bestemmelser, Univ. Aarb. 1871—73 S. 20—21, 1873—75 S. 20 ff. og 1875—76 S. 37 ff., samt Adg. 25. Juni 1875 angaaende Kvinders Adgang til at erhverve akademisk Borgerret, Univ. Aarb. 1873—75 S. 3 ff.

***) Bekj. 8. Sept. 1871, Univ. Aarb. 1871—73 S. 21 ff.

****) Se nu Bekj. 12 Juli 1870, hvorom i det følgende i disse Meddelelser, Skrivelse fra Ministeriet 12. Decbr. 1871, s. Univ. Aarb. 1871—73 S. 61 ff.

†) L. 25 Marts 1871 § 4.

af 9, i 1867 af 10; den lægevidenskabelige i 1863 af 22, i 1864 af 16, i 1865 af 27, i 1866 af 28, i 1867 af 24; den historisk-filologiske i 1863 af 2, i 1864 af 1, i 1865 af 4, i 1866 af 1, i 1867 af 4. Desuden underkastede i 1863 — 5, i 1864 — 7, i 1865 — 1, i 1866 — 13, i 1867 — 8 studerende sig specielle Prøver (Konferenser) i Fag, henhørende til det filosofiske eller matematisk-naturvidenskabelige Fakultet. Da Folketallet omtrent er 1,700,000, er der i 1867 immatrikuleret 1 Student pr. 8056 Indvaanere, bliver der 1 theologisk Kandidat for 73,913 Indv., 1 juridisk for 38,636 Indv., 1 statsvidenskabelig for 170,000 Indv., 1 lægevidenskabelig for 70,833 Indv., 1 filologisk-historisk for 425,000 Indv. For de øvrige Aar lader Beregningen sig gjøre af de angivne Data.

Det maa herved bemærkes, at en Del, der ere immatrikulerede som Studenter, underkaste sig Examen i matematiske og naturvidenskabelige Fag ved den polytekniske Lærestanstalt, men tillige, at ikke ganske faa lade sig immatrikulere ved Universitetet for at erholde et Certifikat for erhvervet Dannelsen, uden den Hensigt at tage en Embedsexamen, idet de strax gaa over i andre Livsstillinger. Et ikke ganske ringe Antal lokkes og trænges vistnok bort fra den Bane, de have tænkt at følge.

5. Kun de, der understøttes ved Stipendier, eller søge slige, ere forpligtede til hvert Semester at godtgjøre, at de have hørt visse Forelæsninger, dog saaledes, at Valg og Orden i det hele overlades dem selv; Anvisning og Raad gives naturligvis enten i almindelige, indledende Foredrag eller særlig de enkelte. I øvrigt udøves Kontrollen med de studerendes Flid af deres Slætning og dem, der understøtte dem, hvilke naturligvis kunne kræve Beviser for Besøg af Forelæsninger. Ligeledes skal enhver, der indstiller sig til en Embedsexamen, godtgjøre, at han i det ringeste i et vist Omfang har benyttet den akademiske Undervisning.
6. Studenterne bo i Byen, med Undtagelse af dem, der som uformuende erholde Plads paa en af de fire Stiftelser (Kollegier), der indeholde Friboliger for Studenter. Af disse Stiftelser har den største Plads for 100 Studenter, en for 24, de 2 hver for 16. I den største af disse Stiftelser bor en Professor som Forstander og fører Tilsyn med Orden og Anstand. Med Friboligen følger paa det største Kollegium frit Brænd og en Pengeunderstøttelse (15 Rd. om Maanedes). Studenterne maa selv sørge for deres Underhold. Paa de andre Kollegier er Pengeunderstøttelsen ringe eller ingen.
7. Universitetet kan anvende Paamindelser, Berøvelse af Stipendier og Relegation; men da Studenterne for største Delen bo i Byen og nu ganske ere undergivne de almindelige Domstole og den almindelige Politimyndighed, er der kun sjælden Anvendelse for disciplinære Straffe fra Universitetets Side. Saadanne ville nemlig ingen Sinde blive anvendte for andre end akademiske Forseelser, der i det hele taget meget sjælden forekomme eller i alt Fald sjælden paatales.

III.

1. Rettigheder med Hensyn til Ansættelse i Statstjenesten og Udøvelse af Praxis ere knyttede til Examen, ikke til nogen Grad. Graden giver Ret til at optræde som Privatdocent, men tjener forresten kun som en Prøve paa videnskabelig

Dygtighed, hvis Vægt ved Siden af den i Examen liggende Berettigelse Opinionen sætter højere eller lavere. Heller ikke for Ansættelse ved Universitetet er Erhvervelsen af en akademisk Grad en nødvendig Betingelse. De akademiske Grader søges derfor gjerne kun af unge Mænd, der ønske at henlede Opmærksomheden paa sig med Hensyn til Rejsestipendier, eller som Aspiranter til akademiske Ansættelser (og derfor tillige optræde som Privatdocenter), eller dog stræbe at vinde en vis videnskabelig Anerkjendelse, og selv i disse Øjemed meget sjældnere i de øvrige Fakulteter end i det lægevidenskabelige, sjældnest i det juridiske, hvor ofte i flere Aar ingen Grad tages. Diplomer til fremmede uddeles slet ikke, uden i meget sjældne Tilfælde, ved festlige Lejligheder som Æresbevisning til udmærkede Videnskabsmænd.

I det theologiske og juridiske Fakultet uddeles baade Doktorgraden og Licentiatgraden, i de tre andre kun Doktorgraden*). I de to første Fakulteter uddeles Doktorgraden alene til Mænd med en allerede begrundet Anseelse for Lærdom eller i en anselig Embedsstilling. Licentiatgraden i disse to Fakulteter og Doktorgraden i de tre andre Fakulteter kan erhverves af enhver Kandidat, der har bestaaet Embedsexamen i Fakultetet (den filosofiske Doktorgrad en Embedsexamen overhovedet) med bedste Karakter, og mundtlig forsvarer en af ham selv forfattet, af Fakultetet antaget og derefter trykt Disputats. I det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet afholdes de specielle Examina saaledes, at de overhovedet, uden Hensyn til bedste Karakter, give Adgang til at erhverve en Grad.

- 2.***) I det følgende gives Oplysning ikke om Universitets-Examina som Betingelse for akademiske Grader, men som Betingelse for offentlig Ansættelse og Virksomhed, idet disse Examina da tillige for det ringere Tal, der vil erhverve en Grad, er Forudsætning for denne.

Den theologiske Examen giver Adgang til at ansættes som gejstlig i Folkekirken. Den afholdes af Fakultetets Professorer som Examinatorer og Dommere, under Deltagelse af 2 Præster i Kjøbenhavn som Meddommere. Examen omfatter det gamle og nye Testaments Exegese, Dogmatik og Symbolik, Moral og Religionsfilosofi, Kirkehistorie. Der gives 6 skriftlige Opgaver til Besvarelse under Tilsyn, hver i 3 Timer; derefter examineres Kandidaterne, hvis ikke den skriftlige Prøve findes forkastelig, mundtlig, 3 paa en Dag, og erholde en speciel Karakter i de 5 anførte Fag Af disse uddrages en Hovedkarakter, første Karakter, hvortil kan føjes Udmærkelse, anden Karakter i 2 Grader og tredje Karakter. Førend Kandidaten kan opnaa gejstlig Ansættelse, maa han endnu aflægge en homiletisk Prøve (d: holde en Prøveprædiken) og en kateketisk, hvilke Prøver bedømmes af en Professor i Theologien og en Præst i Kjøbenhavn***).

*) Om Afskaffelsen af den juridiske Licentiatgrad se Bkkg. af 15. Maj 1872.

**) Om faste Censorer ved Universitetets Embedsexamina se Lov 25. Marts 1871 § 8, kgl. Resol. 14. April 1871 (Min. Tid. 1871 B. S. 133, 136, 148).

***) Bkkg. 28. Juni 1876 om en Afslutningsprøve i Religion for kvindelige, theologiske studerende, Univ. Aarb. 1875—76 S. 39.

Den juridiske Examen*), der giver Adgang til Advokaturen, Magistraturen og administrative Stillinger, afholdes af Fakultetet og to tilkaldte Medlemmer af en højere og den højeste Domstol eller visse andre Medlemmer af Magistraturen som Meddommere. 7 skriftlige Udarbejdelser. Mundtlig Prøve i almindelig Retslære, Romerret, dansk Civilret (2 Dele), dansk Kriminalret, dansk Proces, positiv Statsret, juridisk Encyklopædi, dansk Retshistorie, Kirkeret, Søret, positiv Folkeret, Statistik. 13 Specialkarakterer og Hovedkarakter i 3 Grader foruden Udmærkelse. Derefter praktisk Examen, bestaaende i skriftlig Bearbejdelse af to opgivne Retstilfælde i processuel Form, hver Prøve en hel Dag under Opsigt, hvilken Examen bedømmes af 2 juridiske Professorer og 3 Medlemmer af en højere og den højeste Ret.

Den statsvidenskabelige Examen, der giver Anbefaling til visse administrative Embeder, uden dog at være gjort til Betingelse for noget bestemt Embede, afholdes af Professorerne i de statsvidenskabelige Fag og 2 i Lovkyndighed samt en Professor i Historie, og en administrativ Embedsmand som Censor. 4 skriftlige Udarbejdelser. Mundtlig Prøve i Nationalekonomi, Finansvidenskab, dansk Forfatnings- og Forvaltningsret, dansk Retsencyklopædi, Fædrelandets Statistik, statsvidenskabelig Encyklopædi, almindelig Statsret, politisk Historie, Folkeret, Statistikens Theori og sammenlignende Statistik. 10 Specialkarakterer og Hovedkarakter i 3 Grader.

Lægevidenskabelig Examen. Fakultetets Medlemmer ere Examinatorer, i hver Disciplin en anden Professor, og en praktisk Læge Meddommer. 3 skriftlige Udarbejdelser, en praktisk Dissektionsprøve, mundtlige Prøver i normal Anatomi, patologisk Anatomi, kirurgisk Pathologi, kirurgisk Klinik (paa Hospitalet), Operationer, Fysiologi, Farmakologi, medicinsk Pathologi, medicinsk Klinik (paa Hospitalet), Fødselslære. 14 Specialkarakter og Hovedkarakter i 3 Grader. Examen absolveres i to Dele, saaledes, at de Discipliner, der omfatte den egentlige udøvende Lægekunst, udgjøre anden Del; dog maa i intet Tilfælde over 3 Aar hengaa mellem første og anden Del. Efter endt Examen maa Kandidaten gennemgaa et Kursus paa Fødselsstiftelsen for at erholde Ret til at optræde som Fødselshjælper**).

Den filologisk-historiske Skoleembedsexamen, der giver Adgang til Overlærerposter og Rektorater ved de lærde Skoler, afholdes af Professorerne i klassisk Filologi, Historie og nordisk Filologi tillige med Rektor ved Metropolitanskolen. 6 skriftlige Udarbejdelser, mundtlig Prøve i græsk Filologi, latinsk Filologi, Historie, nordisk Filologi, de 3 første Prøver regnede dobbelt. Hovedkarakter i 3 Grader. Kandidaten maa underkaste sig en praktisk Undervisningsprøve i Metropolitanskolen***).

Baade i det filosofiske og i det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet

*) Om en Omordning af den juridiske Examen se Adg. 30. Juni 1871 (Forhandlingerne om denne optages i det følgende i disse Meddelelser), Bkkg. 16. Nov. s. A., L. 8. Jan. 1872, Univ. Aarb. 1871—73 S. 50 ff.

***) Se nu Bkkg. 12. Juli 1870 og Skrivelse fra Ministeriet 11. Novbr. 1870; jfr. disse Meddelelser i det følgende, samt Univ. Aarb. 1871—73 S. 64 ff., 66 ff., 1873—75 S. 33 ff.

****) Kgl. Resol. 9. Avg. 1873, Univ. Aarb. 1871—73 S. 76 ff.

kunne afholdes særlige Prøver i en af Kandidaten opgivet Videnskab og dens Hovedgrene, sædvanlig af en Komite af 3 Professorer*). Skriftlige og mundtlige Prøver. Examen i Fysik og Mathematik i Forening og i Naturhistorie giver Adgang til Overlærerposter i disse Fag ved de lærde Skoler.

Da Kandidaten kan forlade den skriftlige Prøve ufuldendt, og da han frivillig kan trække sig tilbage, naar hans skriftlige Prøve, uden at være forkastet, har faaet et for ham utilfredsstillende Udfald, og da han endelig kan forlade den mundtlige Prøve, før end den er færdig i alle Fag, indtræder sjældnere ligefrem Afvisning enten ved den skriftlige Prøve, saa at Examinanden ikke admitteres til den mundtlige, eller ved den mundtlige Prøve.

I Aaret 1866 og 1867 meldte sig til den theologiske Examen 26, der begyndte og fuldendte den skriftlige Prøve; 1 udeblev fra den mundtlige Prøve, 2 forlode den ufuldendt. Ingen rejiceredes ved den mundtlige Prøve, og 23 fuldendte altsaa Examen (jfr. oven for II. Nr. 4).

Ved den juridiske Examen indstillede sig 56 og 2 forlode den skriftlige Prøve; ingen rejiceredes ved denne, 6 udebleve fra den mundtlige Prøve og 4 forlode den; ingen rejiceredes.

Lignende Forhold vise sig ved de andre Examina.

IV.

1. Franske Diplomer ere, saa vidt vides, ikke producerede her med Begjæring om Rettighed i Følge deraf, og saaledes existerer der ingen Bestemmelser herom. En fransk medicinsk Doktor maatte, ligesom enhver anden fremmed Doktor, naar han ikke var en berømt Personlighed, uden Tvivl for at kunne praktisere her underkaste sig en Prøve, hvis Form vilde blive nærmere bestemt i det foreliggende Tilfælde, nærmest som et Kollokvium med nogle eller alle Medlemmer af Fakultetet. Noget lignende vilde ogsaa være Tilfældet med en fransk Farmaceut.
2. En Aldersgrænse er ikke fastsat for Adgangen til Virksomheden som Læge eller Apotheker, naar Examen er tilendebragt. Sagførerpraxis kan ingen udøve, som ikke er 25 Aar gammel. Til visse kongelige Embeder, saasom Dommer eller Præst, fordres ogsaa en Alder af 25 Aar. Men i øvrigt er ingen bestemt Aldersgrænse foreskrevet.

3. I Aarene 1863, 1864, 1865, 1866 og 1867 ere i det hele følgende Diplomer uddelte:

Doktordiplom i Theologien 2

Licentiatdiplom i Theologien 2

Doktordiplom i Lovkyndighed 1

Licentiatdiplom i Lovkyndighed 1

Doktordiplom i Medicin 12

Doktordiplom i Filosofi 14

Naynet „Doktor i Filosofien“ bruges baade i det filosofiske og mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Om Antallet af dem, der have opnaaet de til Examina knyttede Rettigheder se oven for II. Nr. 4.

* Jfr. Univ. Aarb. 1875—76 S. 44 ff.

4. Ved Begyndelsen af 1867 gaves der i Danmark — Kolonierne og de nordlige Bilande fraregnede, der have ganske særegne Forhold — 550 til Lægepraxis berettigede Mænd, altsaa, naar Befolkningen sættes til 1,700,000, 1 Læge for 3,090 Mennesker; men nogle af disse benytte naturligvis ikke deres Ret paa Grund af Alder, Helbred eller forandret Livsstilling, saa at man vel kan regne 3,200 Mennesker paa hver Læge. Mange vare unge Kandidater med meget ringe Praxis.

Til samme Tidspunkt var der 111 Apotheker, altsaa 1 paa noget over 15,300 Mennesker. I ikke faa af disse Apotheker beskæftigedes foruden Ejerne eller Forpagterne en eller flere farmaceutiske Kandidater. Antallet af Apotheker er begrænset og nye kunne ikke oprettes uden Regeringens Tilladelse.

V.

De gjældende Bestemmelser for Universitetet findes i Fundats for Universitetet af 7de Maj 1788 i Lovsamlingen. Derefter findes der en Mængde enkelte Bestemmelser, der med mange Oplysninger findes i Badens Universitetsjournal 1793—1801, 3 Bind, Engelstoffs Universitets- og Skoleannaler 1806—13, 8 Bind, og 1824, 1 Bind, Selmers akademiske Tidender 1833—40, 4 Bind, sammes Kjøbenhavns Universitets Aarvog 1837—47, 11 Bind, Lindes Meddelelser angaaende Kjøbenhavns Universitet, den polytekniske Lærestalt og de lærde Skoler i Danmark for Aarene 1849—56, 2 Bind og for 1857—63, hidtil 3 Hæfter*).

II. Det akademiske Lærersamfund, Examenskommissioner samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Forhandlinger om Examenskommissioner, Censorinstitutionen m. m.

De tidligere Forhandlinger om denne Sag findes omtalte i Selmers Aarvog for 1839 S. 71 ff. og for 1847 S. 36, 39 ff. samt Lindes Meddelelser for 1856—63 S. 59 ff. Til det paa det sidst nævnte Sted anførte skal blot føjes, at Ministeriet, før end Sagen den Gang stillede i Bero, havde begjært en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet om de stillede Forslag, navnlig med Hensyn til den Erfaring, Fakultetet havde erhvervet om Hensigtsmæssigheden af Censorinstitutionen, og at dette i en den 3. Juni 1862 afgivet Erklæring udtalte, at den ved Fakultetet stedfindende Indretning med Censorer, der foruden Fakultetets Professorer bestode dels af Medlemmer af Sundhedskollegiet (permanente Censorer), dels af andre Læger (toaarige Censorer), hvilke alle vare ulønnede, havde vist sig hensigtsmæssig, og at Fakultetet derfor for sin Del ikke havde nogen Grund til at ønske nogen Forandring deri.

Under Behandlingen paa Rigsdagen af Finansloven for 1863—64 blev Spørgsmaalet om en forandret Indretning, ikke blot af den theologiske, men af Universi-

*) Se nu ogsaa Aarvog for Kjøbenhavns Universitet, den polytekniske Lærestalt og Kommunitetet, hidtil 3 Hæfter, omfattende de akademiske Aar 1871—76.